

dolenjski kras

BILTEN '91

jamarski klub vinko paderšič-batreja
novo mesto

VSEBINA

Zdravko Bučar.....	Poročilo o delu kluba v letu 1991.....	2
Borivoj Ladišič.....	Jamarske ekskurzije v letu 1991.....	4
Borivoj Ladišič.....	Poročilo o delu katastra v letu 1991.....	5
Miha Rukše.....	Poročilo jamarska reševalna skupina	9
Sandi Jaklič.....	Odprava v Španijo.....	10
Borivoj Ladišič.....	Kako smo poimenovali jame.....	12
Andrej Hudoklin	Ponorni slap v breznu Pečenevka.....	14

BILTEN '91

Izdal in založil JK Vinko Paderšič - Batreja Novo mesto

Uredila in izvedla
Andrej HUDOKLIN in Marko PRŠINA

Letnik: IV
Naklada 60 izvodov

Novo mesto, februar 1992

POROČILO O DELU KLUBA V LETU 1991

Leto 1991 je bilo leto vojne in boja za pridobitev neodvisnosti slovenske države, kar se je odražalo tudi na delu Jamarskega kluba Vinko Paderšič - Batreja Novo mesto.

Začetek leta je kazal na uspešno delo, saj smo v pripravah na občni zbor izdali Bilten 90, pripravili prikaz dela z diapozitivi in imeli predstavitveno uro jamarstva na lokalnem radiu.

Manjša skupina naših jamarjev je želela raziskovati v Skalarjevem breznu na Kaninu, vendar je bil kljub mili zimi vhod popolnoma zatrpan s snegom, tako da so se morali zadovoljiti z ogledom Male in Velike Boke.

Mila zima in zgodnja pomlad sta omogočili nadaljevanje obsežnih raziskav na področju Radohe, točneje - v okolice Travnega dola, kjer je bilo z odpiranjem polšen najdenih in raziskanih več brezen. Med njimi je bilo najgloblje brezno Travní dol 2 z globino 55 m, ki je zatevalo zaradi izredne ozkosti tudi največ truda. Žal se je delo na tem območju zaradi poškodbe najbolj agilnega raziskovalca Antona Trameta prekinilo.

V pomladanskem času so se nadaljevale tudi raziskave na območju Bele krajine in Kočevskega Roga oziroma Mirne gore, ker je bilo raziskanih nekaj jam in korozijskih brezen. Med njimi je zanimivo brezno, v katerem smo našli številne ostanke uplenjene divjadi.

Hkrati z raziskavami smo pripravili tudi vajo reševalne skupine, kjer smo vadili reševanje ponesrečenca iz večjih globin, za kar smo uprabili naše najgloblje brezno Cink križ.

Z vojno so bile odložene zastavljene raziskovalne akcije v Beli krajini, onemogočeno je bilo sodelovanje na mladinskem raziskovalnem taboru Krka 91 ter neizvedeni so bili vsi neplanirani obiski jam. Zato pa je nekaj naših članov sodelovalo v enotah TO, drugi - predvsem reševalci - smo v pripravljenosti čakali na morebitni poziv in tretji so pomagali shranjevati zaplenjeno vojaško opremo v lažje dostopne jame. Tudi naši klubski prostori v Žabji vasi so se "borili", saj smo jih dali v uporabo enotam TO, a jih po lastniškem zapletu s krajevno skupnostjo še vedno nismo dobili nazaj!

Po vojni se je najprej prebudila raziskovalno-potovalna žilca, ki je štiri naše člane napotila s slovensko odpravo v Španijo, točneje v brezno Torco Urreiello. Odprava je bila uspešna, saj ji je uspela ponoviti spust v to 1100 metrov globoko brezno.

Jesenski dnevi so nas ponovno zagreli za raziskovanje jam in brezen, pri čemer smo predvsem raziskovali naključno najdene in novo odkrite odprtine v dolenjskih in belokrajnskih gričih.

Za potrebe občinske preiskovalne komisije o pobojih v letu 1945 smo vodili ekipo UNZ v Mihovško jamo.

Sodelovali smo na vaji republiške reševalne službe v Trnovskem gozdu in pripravili vajo reševalne skupine Dolenjske in Bele krajine v Veliki prepadni na Srobotniku.

Hkrati z vajo je potekal tudi 13. Dolenjski jamarski tabor, ki so se ga udeležili predstavniki vseh vabljenih klubov razen ribniškega. Dogovorili smo se, da bomo še naprej imeli DJT vsako leto, in da bo naslednjega, ob svoji tridesetletnici delovanja, pripravil naš klub. Tabori naj bi bili pretežno delovni, z izpiti za mlajše jamarji, vajami reševalne skupine in s seznanjanjem z novitetami v opremi in tehnik raziskovanja. Trajali naj bi glede na zmožnosti kluba organizatorja en, dva ali tri dni.

V poznih jesenskih mesecih smo začeli z novo akcijo, to je z iskanjem in dokumentiranjem prezimovališč posameznih vrst netopirjev v naših jamah.

Skozi celo leto smo sodelovali z osnovnimi in srednjimi šolami, kjer smo učencem in dijakom pripravili predavanja o krasu in nekaj razredov vodili v manj zahtevne jame.

Stalno smo skrbeli za tehnično neoporečnost opreme in klubskega vozila, ki je zmozel 3 000 km dolgo pot v Španijo in nazaj, urejali in pripravljali dokumentacijo za delo kluba in skrbeli za reden dotok financ.

Opravili smo tudi nekaj zahtevnih višinskih del.

Zaključek:

Če bi veljal tisti pregovor, da se po jutru dan pozna, bi bilo minulo leto raziskovalno, odpravarsko in na sploh jamarsko zelo uspešno, vendar je začeto delo prekinila vojna. Klub temu menim, da smo v letu 1991 uspešno nadaljevali z jamarskim delom prejšnjih let, čeprav smo nekoliko zanemarili izobraževanje in pridobivanje novih članov.

Predsednik
Zdravko Bučar

JAMARSKE EKSURZIJE V LETU 1991

V letu 1991 smo organizirali 39 jamarskih ekskurzij, ki so podrobneje razčlenjene v naslednji tabeli:

Raziskovalne - merilne	12
Ogledne.....	8
Ogledno - fotografske.....	7
Raziskovalne.....	4
Vaje reševalne skupine.....	3
Trening vrvne tehnike.....	3
Demonstracija vrvne tehnike.....	1
Odprava v Španijo.....	1

Raziskali, obiskali ali snemali smo v 56 jamah. Povprečno število jam na ekskurzijo je 1,43. Vseh akcij se je udeležilo 21 jamarjev, ki so se 120-krat podali bodisi v jame bodisi so sodelovali na ostalih akcijah. Na posamezni akciji so sodelovali povprečno trije jamarji.

Akcij so se udeležili naslednji člani kluba:

Andrej Hudoklin.....	21	Robert Oberč.....	2
Miha Rukše.....	16	Tea Šmid.....	2
Tanja Luzar.....	15	Tomaž Bukovec.....	2
Andrej Ravnohrib.....	15	Tanja Vilič.....	1
Sandi Jaklič.....	9	Jaka Šmid.....	1
Marko Pavlin.....	9	Miran Mihelič.....	1
Anton Tramte.....	8	Darko Klevišar.....	1
Marko Pršina.....	5	Silvo Kristan.....	1
Iztok Kostandinovski.....	3	Robert Rukše.....	1
Zdravko Bučar.....	3	Slavko Boltez.....	1
Iztok Vilič.....	3		

Borivoj Ladišić

POROČILO O DELU KATASTRA V LETU 1991

V letu 1991 je kataster glede na prispele zapisnike nekoliko bolj zaživel. Tako je v kataster prispelo 18 zapisnikov terenskih ogledov, 22 dopolnilnih zapisnikov ter 19 načrtov. Ponovno je največ zapisnikov oddal Andrej Hudoklin, prvič pa je zapisnike oddal tudi dolgoletni jamar Anton Tramte:

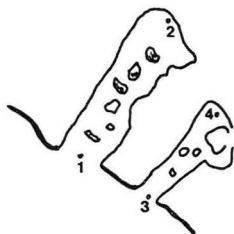
Andrej Hudoklin.....57 točk (7A,20B,8E);
Anton Tramte.....34 točk (4A, 11E);
Borivoj Ladišić.....21 točk (7A);
Andrej Ravnohrib.....2 točki (2B).

Registrirali smo 17 novih jam. Največ jih je na dokaj pespektivnem območju Travnega dola (11), v dolini Kolpe (2) ter posamezne na Kočevskem Rogu, Gorjancih in pri gradu Mokrice. Novo raziskani objekti so:

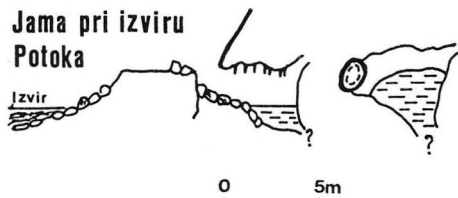
1. VELIKI IN MALI ŠKOLJ: Jakovini, Črnomelj - d:19m / g:+2m
 - dva krajša fosilna rova v kanjonski steni reke Kolpe
 - raziskal, zapisnik, načrt: Andrej Hudoklin
2. JAMA PRI IZVIRU POTOKA: Breg, Črnomelj - d:7m / g:2m
 - manjša izvirna jama s sifonskim jezerom
 - raziskal, zapisnik, načrt: Andrej Hudoklin
3. JAMA POD GRADOM MOKRICE: Mokrice, Brežice - d:8m / g:+0,5m
 - izvirna jama pod grajskim gričem
 - raziskal, zapisnik, načrt: Andrej Hudoklin
4. JAMA V HRVAŠKEM GAJU: Hrastek, Krško - d:55m / g:16m
 - vodoravna jama s sekundarnim vhodnim breznom, lepo zasigana
 - raziskala: Marko Pršina, Andrej Hudoklin
 - zapisnik, načrt: Andrej Hudoklin
5. JAMA V PESKOKOPU OB CESTI ZA SELSKO GORO: Selska gora, Trebnje
 - d:30m / g:10m
 - enotna dvorana v vznožju čelne stene dolomitnega peskokopa
 - raziskal, zapisnik, načrt: Andrej Hudoklin
6. JAMA POD KOPO: Črmošnjice, Črnomelj - d:15m / g:9m
 - manjši kraški objekt z udornim vhodom
 - raziskali: Zdravko Bučar, Andrej Hudoklin, Iztok Vilič
 - zapisnik, načrt: Andrej Hudoklin
7. TRAVNI DOL 1: Travni dol, Novo mesto - d:20m / g:15m
 - korozijsko brezno
 - raziskali: J. Korasa, A. Ravnohrib, R. Rukše, A. Tramte
 - zapisnik, načrt: Anton Tramte

8. TRAVNI DOL 2: Travni dol, Novo mesto - d:61,5m / g:55,5m
 - stopnjasto brezno z vodnim curkom, prvotni vhod polšna
 - raziskali: A. Tramte, S. Jaklič, A. Ravnohrib
 - zapisnik: Borivoj Ladišić, načrt: Anton Tramte
9. TRAVNI DOL 3: Travni dol, Novo mesto - d:25m / g:13m
 - zvonasto brezno z lepo zasiganim kaminom
 - raziskali: A. Tramte, M. Mihelič
 - zapisnik: Borivoj Ladišić, načrt: Anton Tramte
10. TRAVNI DOL 4: Travni dol, Novo mesto - g:20m / g: 13m
 - enostavno brezno z zasiganim kaminom pri dnu, vhod polšna
 - raziskali: A. Tramte, M. Pavlin, A. Ravnohrib
 - zapisnik, načrt: Anton Tramte
11. TRAVNI DOL 5: Travni dol, Novo mesto - d:15,5m / g:8,5m
 - manjše zasigano brezno, prvoten vhod polšna
 - raziskali: A. Tramte, A. Ravnohrib, M. Pavlin
 - zapisnik: Borivoj Ladišić, načrt: Anton Tramte
12. TRAVNI DOL 6: Travni dol, Novo mesto - d:13,5m / g:10,5m
 - polšna razširjena v enostavno brezno
 - raziskali: A. Ravnohrib, A. Tramte
 - zapisnik: Borivoj Ladišić, načrt: Anton Tramte
13. SEČ 1: Travni dol, Novo mesto - d:27m / g:23m
 - enostavno brezno z lepo zasigano kapelico sredi vertikale
 - raziskali: A. Tramte, R. Rukše, J. Korasa, A. Ravnohrib
 - zapisnik, načrt: Anton Tramte
14. SEČ 2: Travni dol, Novo mesto - d:12m / g:10m
 - razširjena polšna se nadaljuje v manjše brezno
 - raziskala: A. Tramte, A. Ravnohrib
 - zapisnik, načrt: Anton Tramte
15. SEČ 3: Travni dol, Novo mesto - d:27m / g:15,8m
 - brezno na robu vrtače
 - raziskala: A. Tramte, A. Ravnohrib
 - zapisnik: Borivoj Ladišić, načrt: Anton Tramte
16. JAMA BLAŽEVICA: Travni dol, Novo mesto - d:31m / g:23m
 - vodnjakasto brezno z zasigano dvorano na dnu
 - raziskali: A. Tramte, A. Ravnohrib, R. Oberč, M. Pavlin
 - zapisnik: Borivoj Ladišić, načrt: Anton Tramte
17. BREZNO PRI BLAŽEVICI, Travni dol. Novo mesto - d:10m / g:8m
 - manjše korozijsko brezno
 - raziskali: A. Tramte, A. Ravnohrib, R. Oberč, M. Pavlin
 - zapisnik: Borivoj Ladišić, načrt: Anton Tramte

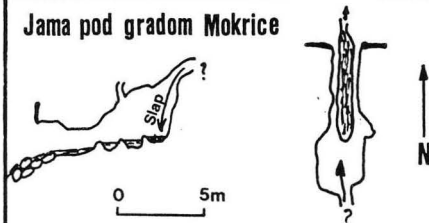
Veliki in Mali Školj

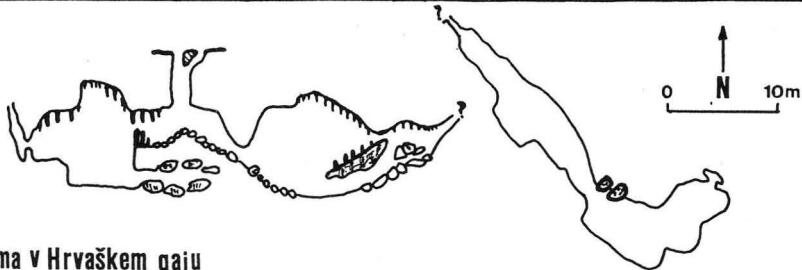
Jama pri izviru Potoka

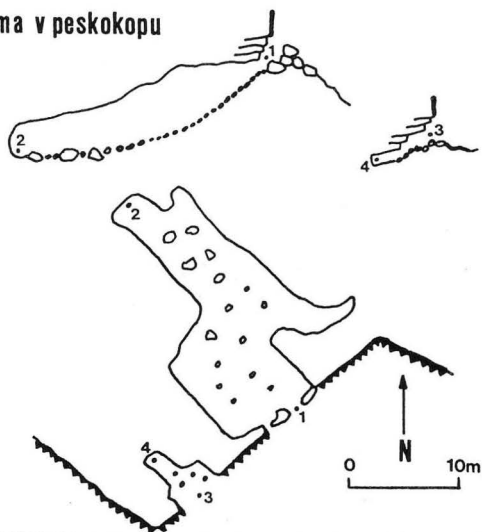
Jama pod gradom Mokrice

Jama v Hrvaškem gaju

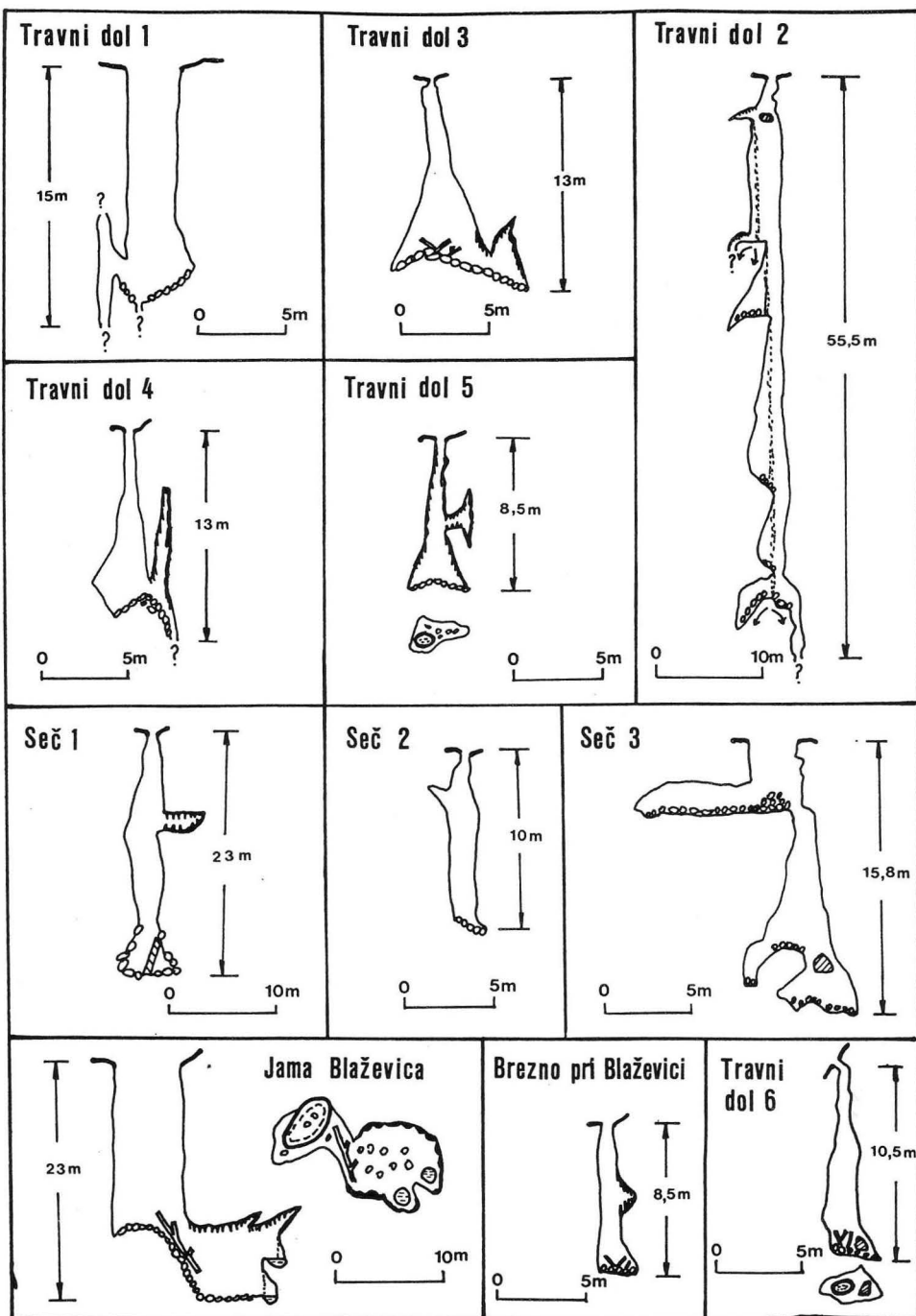

Jama v peskokopu

Jama pod Kopo

POROČILO JAMARSKE REŠEVALNE SKUPINE

V letu 1991 sem prevzel vodenje Jamarske reševalne skupine Dolenjske in Bele krajine. Že v začetku sem imel nalogo, da pripravim vaje reševalne skupine. Po planu sta bili predvideni dve regijski vaji in ena republiška.

Prva vaja je bila 6. aprila 1991 v breznu Cink križ na Kočevskem Rogu, ki je globoko 185 metrov. Udeleženci smo imeli nalogo, da dvignemo ponesrečenca iz globine 76 metrov. Med vajo je deževalo, kljub težkim pogojem pa smo vajo uspešno zaključili.

V preteklem letu so nas spremljali tudi drugi dogodki in ne le vaje jamarske reševalne skupine. Doživeli smo agresijo na Slovenijo, kar je marsikaj spremenilo. V JRS nismo bili nepripravljeni. Z jamarskim vozilom in opremo smo bili v pripravljenosti v primeru klica za reševanje.

Udeležili smo se republiške vaje 27. in 28. oktobra v Veliki ledeni jami v Paradani v Trnovskem gozdu, kjer smo reševali ponesrečenca iz globine 360 metrov.

Doma nas je čakala še ena vaja, v kateri naj bi preizkusili našo usposobljenost in napredek v tem letu. 30. novembra 1991 smo tako izvedli reševalno vajo v Veliki prepadni na Srobotniku. Vaja se je začela s klicem Centra za obveščanje 985 ob 5. uri. Vaja je potekala zelo tekoče in brez posebnih težav. Ponesrečenec je bil v treh urah in dvajsetih minutah prenesen iz jame. Sodelovali so tudi člani iz ostalih klubov ter štab Civilne zaščite Novo mesto in člani vodstva JRS Slovenije.

Naše delo v letu 1991 je bilo uspešno, za kar se zahvaljujem vsem, ki so kakorkoli sodelovali pri delu JRS Dolenjske in Bele krajine, še posebej pa vodstvu JRS JZS in Sekretariatu za ljudsko obrambo občine Novo mesto.

Miha Rukše

Reševanje v Veliki prepadni (foto: A. Hudoklin)

SLOVENSKA JAMARSKA ODPRAVA ŠPANIJA '91

Jamarska odprava je štela trinajst članov, ki so prišli iz JK Velenje, Koper, Tolmin, iz našega kluba pa smo bili Tanja Luzar. Miha Rukše, Andrej Ravnohrib in jaz. Z nami je bil tudi italijanski jamar Massimo.

Na pot smo se odpravili v sredo, 20.8. 1991, ob 19. uri iz Kopra, kjer smo se zbrali. Na voljo smo imeli dva kombija: našega, ki je star 22 let ter 20 let mlajši kombi, ki je bil last Koprčana Marjana.

Že takoj po prestopu meje je našemu kombiju prežgalo izpušno cev. To smo takoj popravili tako, da smo na prežgano mesto namestili pločevinko Coca-cole, ki je zdržala vse do Španije, kjer smo jo iz preventivnih razlogov zamenjali s pločevinko ananasovega kompota. Italijo smo prečkali po najkrajši poti, v Franciji pa smo se peljali prek Nice, Canessa in Monaca do Andore, kjer smo v glavnem mestu tudi nakupovali. Od tam smo se napotili proti Pirenejem, bolj natanko proti pogorju Picos de Europa, kjer je jama Torco Urriello.

Po treh dneh naporne poti smo se utaborili v vasi Sotres, ki je tri ure oddaljena od jame. Naslednje jutro smo se odpravili proti jami. Vsakdo je moral nositi poleg osebne še del skupne opreme - vrvi, tako da pot do jame ni bila lahka. Do jame smo prišli po dobrih dveh urah hoje. Najprej smo si ogledali vhod, potem pa smo kakšnih 50 metrov od jame postavili tabor.

Naslednji dan se je v jamo spustila prva ekipa (Velenjčani), ki so jamo opremili do globine 295 metrov. Ko so prišli iz jame smo se spustili še mi in jamo opremili do globine 600 metrov. Za nami so prišli Koprčani, ki so hoteli jamo opremiti do dna, vendar pa se je zataknilo, saj je bilo opremljeno brezno na koncu tako ozko, da prehod ni bil možen. Tako so morali Koprčani razopremiti jamo do - 375 metrov.

Ekipa v sestavi: Darko, Bojan, Dejan in Miha je jamo opremila do dna. Na koncu so si morali pomagati z manjšimi kosi vrvi, ki so jo pustili v jami francoski jamarji, in s prostim plezanjem do dna.

Za osvojitve te zahtevne jame smo porabili sedem dni, vendar smo lahko ponosni, kajti bili smo šele tretji, ki jim je to uspelo v dvanajstih letih, odkar je bila jama odkrita.

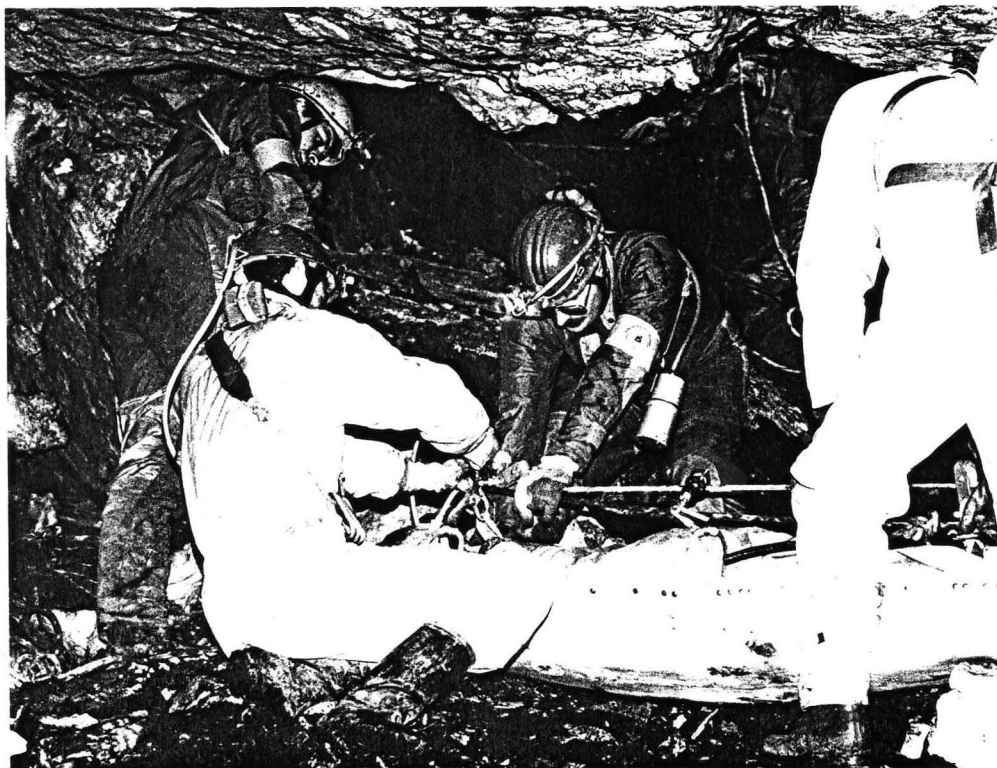
Domov smo se vračali štiri dni. Ustavili smo se v Barceloni, kjer smo se na Costa Bravi kopali. Pot smo nadaljevali prek Perpignana, Marseilla in Cannesa, kjer se nam je pokvarila sklopka. Pot smo nadaljevali brez sklopke in kočno smo prek Milana, Verone in Trsta po štirinajstih dneh prišli v Koper. Tu smo si razdelili opremo,

zaužili nekaj prave hrane in se razšli.

Opis jame Torca Urricello

Jama se nahaja na pogorju Picos de Europa, na nadmorski višini 1862 metrov. Odkrita je bila pred dvanajst leti. Globoka je 1022 metrov. Vhodno brezno meri 125 m. Za tem je manjši meander in več manjših brezen. Na globini 295 metrov se začne 50 metrov dolg meander Espinoso, ki je zelo zahteven. Na - 375 metrov se jama razdeli na dve vzporedni brezni. Še zlasti nevarno je brezno Kamikaza, drugo pa je, kot se je izkazalo, neprehodno. Na - 600 metrih je prostor za bivač, od tu naprej pa je še več brezen, ki skupaj merijo nekako 422 metrov in pripeljejo do dna. Na dnu so velike dvorane, po tleh je drobna mivka, jama pa se konča s sifonom. Temperatura pri vходу je +2 C, na dnu pa +5 C. Na steni na dnu je pritrjena ploščica na kateri so imena španskih prvopristopnikov in pa bolgarska zastava. Ker je to visokogorsko brezno, v njem ni kapnikov.

Sandi Jaklič

Reševanje v Veliki prepadni (foto: J. Pavlin)

KAKO SMO POIMENOVALI JAME

Pri raziskovanju jam je dokaj pomembno poimenovanje jam. Velikokrat ravno ime jame kaže naš odnos do raziskovalnega dela ter resnost in odgovornost do naravne dediščine. Namreč - ime, ki smo ga dali neki jami, se po pravilu tudi upošteva ter kasneje tudi uporablja v vsakodnevni rabi in v strokovni literaturi.

Skoraj vsaka jama v naseljenem območju ima domače ime. To so povečini enostavna imena sestavljena iz ene besede, ki na določen način opiše lastnost jame. Pri raziskovanju smo premalo upoštevali izvirna domača imena. V glavnem smo jame poimenovali sami. Koliko smo bili pri tem uspešni, bom poizkusil predstaviti v tem prispevku.

V obdobju od 1978 do 1991 smo registrirali 185 jam. Majhen delež teh jam ima zabeleženo domače ime - 21 (11,3 %). Večji del imen ne vsebuje besed brezno ali jama. Takšna enostavna, obene pa zvenceča imena so posebna značilnost domačih imen. In še nekaj primerov: Čebularica, Grota, Predalnica, Ratnovec, Vranja peč, Veliki Školj, Ajdovska jama pri Klevevžu, Skedenj, Kevder, Stegno.

Največ jam smo poimenovali sklicujoč se na kraj, kjer leži. Pri tem smo krajevno lokacijo sestavili z besedo jama, brezno, udor, spodmol, brlog, izvir, zdenc, dihalnik ali prepad ter tako označili tip jame in lokacijo na terenu. Primeri: Jama v Gaberju, Brezno v pobočji Riglja, Udor na Kraguljem vrhu, Izvir v vasi Kočevske Poljane, Zdenc v Dragoših, Dihalnik v Sovjeku. Ponekod smo imenu dodali še pridevniški del, ki pove, kakšna je jama. Uporabljajli smo naslednje pridevnike: zgornja, spodnja, zasuta, Ajdovska jama ter nevarno, zasipano, zasuto in malo brezno. Primeri: Zgornja jama v Mačkovcu, Ajdovska jama na Radohi, Nevarno brezno na Kunču, Zasuto brezno v Kančen dolu. Pri imenovanju jam smo se kar 81 krat sklicevali na kraj (43,3%), pri tem smo obvezno uporabili vezne člene: v, na, ob, pod, ali pa nad.

Tudi v naslednji skupini, ki šteje 33 jam (17%), smo se pri izbiri imen sklicevali na kraj, le da pri tem ime jame vsebuje samo krajevno lokacijo (Jelenskok, Mačkovec). Ponekod je res dodana še beseda jama, ki je povečini druga beseda v zaporedju, toda brez veznikov (Vrtaška jama, Cvingerska jama). Če je beseda jama na prvem mestu, ji sledi le še krajevno ime (Jama Hrušica). V nekaj primerih smo dodali še besedico mala in velika (Mala Risanica, Velika Cinkova prepadna). Če je ponekod preveč jam na ožji lokaciji, smo jih kar oštevilčili. To možnost smo uporabili na območju Cinka, Radohe, Seča in Travnega dola (Cink 1, Cink 2).

V naslednji skupini so imena, ki tudi kažejo, kje se jama nahaja, le da se pri tem v imenu ne omenja kraj, temveč le nekakšna morfološka lastnost. V tej skupini imamo 15 jam (8,1%). Primeri: Jama pod brzicami, Jama pod štreko, Brezno v skalah.

Sledi skupina jam, ki ima zelo zanimiva imena (12 jam ali 6,5%) iz ene do največ treh besed. Te besede so lahko samostojno ime (Bisernica) ali pa sestavljajo del imena (Ograjeno brezno). Imena v skupini kažejo na lastnost ali posebnost jame (Brezno z mostom, Dimnik, Greznica, Detonatorsko brezno).

Pogosto je pridevniški del vezan na lastnika ali osebo, ki je kakorkoli povezana z jamo, ponekod je dodano še krajevno ime (Zoretova jama, Rudolfovo brezno na Cvingerju, Udor na Finkovi njivi). V tej skupini imamo deset jam ali 5,4%.

Dajali smo tudi imena povezana z živalmi (7 ali 3,8%). Največ jih je v zvezi z jelenom (Jelenca, Jelenova jama) in polhi (Polhova jama, Polšje brezno), so pa tudi Orlovska jama, Jazbečeva luknja.

Po dogodku smo imenovali eno jamo in sicer Brezno 12. zbora, v počastitev zbora slovenskih jamarjev leta 1982 pri nas.

Na koncu naj naštejemo še nekaj jam, ki jih ni mogoče razvstiti med navedene skupine (5 jam ali 2,7%): Mojčina kapela, Jagodno brezno, Đuli, Partizansko zavetišče in Večerno brezno.

Ravno tako je možno primerjati število besed, ki smo jih uporabili za poimenovanje jam. Največkrat smo uporabili štiri besede (49 primerov). To so imena, ki so vezana na lokacijo in lastnika: Jama pod Ragovim logom, Badovinčeva jama na Lavtarcah.

Dve besedi sta zadostovali pri imenovanju 42 jam. V tej skupini so imena, ki so vezana na kraj in lastnost jame, je pa tudi nekaj domačih imen in večji del imen oblikovanih po živalih: Požganjska jama, Cink 5, Dvojno brezno, Ozko brezno, V dul, Škratova jama.

Z eno besedo smo zapisali nekatera domača imena ter imena sklicujoč se na kraj in lastnost jame. V skupini je 21 enobesednih imen: Jamica, Poganščica, Kotel, Bunker, Udor.

Za enako število jam smo uporabili pet besed, s katerimi smo opisali krajevno lokacijo ali imenovali lastnika: Udor pri koči na Kunču, Brezno v krogu tovarne IMV, Vovkova jama na Trški gori.

Na koncu naj omenim še najkrajše ime - Ela, ki mu sledita Đuli in Udor ter najdaljši imeni: Jama v peskokopu ob cesti za Selsko goro, Zasuta jama ob Sušici pri čistilni napravi.

PONORNI SLAP V BREZNU PEČENEVKA

Želim vam predstaviti razmeroma neznan a nadvse zanimiv kraški fenomen - brezno Pečenevka, v katerega ob visokih vodostajih pada potok Jamnik, kot 48 metrov visok periodični ponorni slap.

Potok Jamnik pozna le malokdo. Najdete ga na jugovzhodnem pobočju Žumberačke gore, na metliškem koncu, prav ob meji s Hrvaško. To je daljši potok, ki priteče z vodonosnih, lapornih pobočij in ponika ob stiku z apnencem v ponoru Mliniško brezno, ob visokih vodah pa nekoliko nižje v slikovitem breznu Pečenevka. Nad ponoroma je potok Jamnik vrezal ozko dolino v dolomitno podlago z značilno aluvijalno ravico, po kateri poteka zmeandrirana struga, vrezana v lastne naplavine. Spodnji del doline je manj izrazit. Fosilna struga teče po dnu široke in zakrasele suhe doline vse do nekaj kilometrov oddaljenega hudournega potoka Sušica pri Liješčah.

Celotna dolina je dolga okoli pet kilometrov, najbolj dinamična in zanimiva je geološka meja v območju ponorov. Pri nizkih in srednjih vodah izginja potok ponorno Mliniško jamo, v katero pada v slapiču, ki je ob nizkih vodah visok slabe štiri metre. Ob visokih vodah Mliniško brezno ne zmore požreti ogromnih vodnih količin, ki pridro z valom naraščajoče vode, zato odteka voda dalje po fosilni strugi, proti 300 metrov oddaljenemu ponoru Pečenevka. Struga je dinamična, skalnata, vrezana v pretrtih apnencih, zato se veliko vodne mase izgubi na poti do Pečenevke.

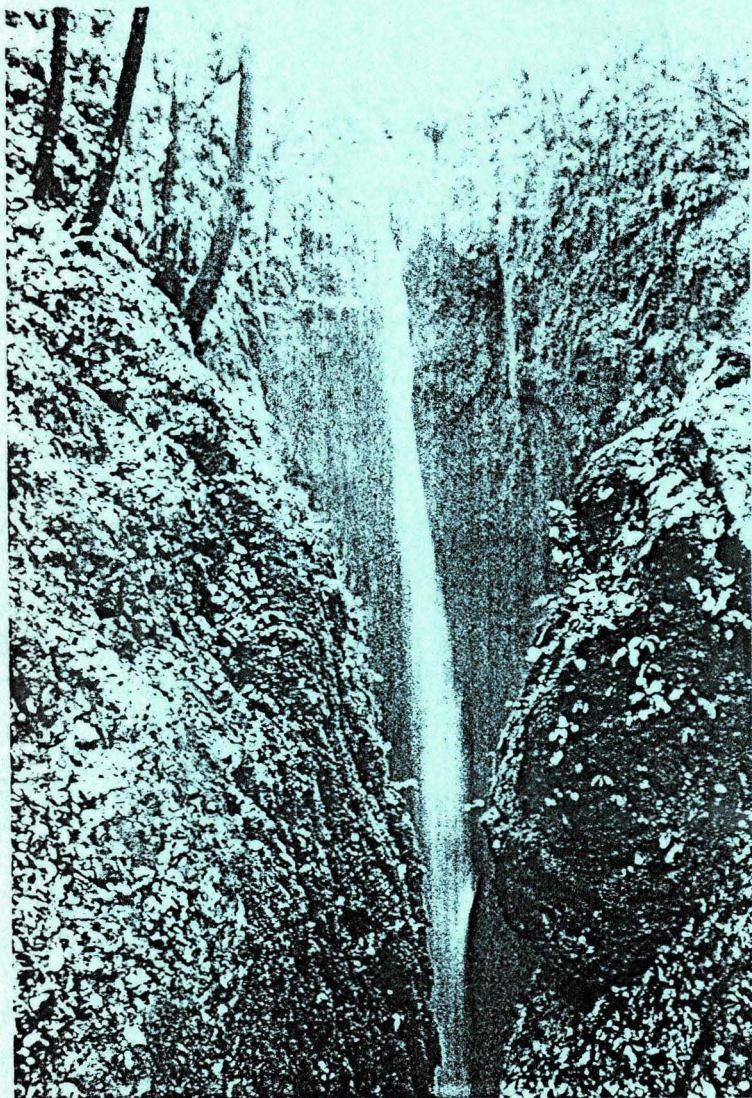
Pečenevka je mogočno brezno oziroma neobičajno velika špranja, ki je zazijala ob prelomu v dolžini 50 metrov, prav toliko pa je tudi globoka (48 metrov po zapisniku JK Črnomelj). Sklada sta se razmaknila, tako da je poč po vsej dolžini odprta in zgoraj široka do 15 metrov. Dno je povsem zabito z naplavino in podornimi skalami, med katerimi izginja voda v globino.

Že nekajkrat sem želel ujeti pretakanje visokih vod proti breznu Pečenevka, vendar mi kljub visokim vodostajem to ni uspelo: ali sem bil nekoliko prepozen ali se je voda porazgubila v strugi pred Pečenevko ali pa sploh ni prišla v fosilno strugo. In končno, 20. novembra 1991 sem le videl ta čudežni slap. Prišel sem kmalu po obilnih padavinah. Že od daleč je bilo slišati bobnenje padajoče vode, ki je preplavljalo celotno dolino. Pohitel sem ob poskočnem potočku do roba brezna, kjer sem obstrmel nad slikovitim prizorom.

Slap se je z nasprotnega roba brezna videl skorajda v celoti. Voda pod slapom se je penila in pršila na vse strani. Iz brezna se je dvigal megleni steber. Svetloba je prodirala vse do dna, tako da je bilo celotno dno, po katerem se je razlivala razpenjena voda, kot na dlani. Domačini vedo povedati, da včasih visoke vode povsem zalijejo tudi Pečenevko. Takrat narasla voda drvi po suhi strugi dalje proti Kolpi.

Ponorni slap v breznu Pečenevka je nedvomno izjemen kraški pojav. V slovenskem prostoru poznamo razmeroma malo ponornih slapov, tako da je to po vsej verjetnosti najvišji ponorni slap. Dolina Jamnika je zato vredna ogleda, vaš trud pa bo še posebej poplačan, če se tja odpravite takoj po obilnem deževju, ker morate ujeti visokovodni val, ki bo pometel hudournu strugo vse do brezna Pečenevka. Če vam to ne uspe, pa se spustite v slikoviti ponor. Dobro pobrskejte po dnu. Mogoče boste izsilili pot v neznano globino, za srivnostnim potokom Jamnik. Veliko sreče vam želim.

Andrej
Hudoklin

Slap v breznu Pečenevka (foto: A. Hudoklin)